Studia Biblica Athanasiana
vol. 6 (2003) 129-131.

KÖZLEMÉNY:
A MAGYAR HEBRAISZTIKAI TÁRSASÁG AJÁNLÁSAI A HÉBER ALEFBÉT ÁTÍRÁSÁRA

Xeravits Géza
PRTA – Pápa

TARTALOM: 1. Bevezetés; 2. A Magyar Hebraisztikai Társaság ajánlásának ismertetése; 3. Záró megjegyzés

1. BEVEZETÉS

Tekintettel arra, hogy a héber *alefbét* magyar szövegben használt átírására általánosan elfogadott rendszer nem létezik, a Magyar Hebraisztikai Társaság bizottságot állított fel tagjaiból azzal a céllal, hogy ezen átírására javaslatot készítsen elő. A bizottságot a következő kutatók alkották.

Elnök: Prof. Dr. Fodor György (GKHF, Nyíregyháza).
Tagok: Dr. Bányai Viktória (MTA Judaisztikai Kutatócsoport, Budapest), Balogh Katalin (PPKE BTK, Hebraisztika Tanszék, Piliscsaba), Hack Márta (Szent Pál Akadémia, Budapest), Dr. Xeravits Géza (PRTA, Pápa).

A bizottság több szakmai ülés után egy tervezetet nyújtott be a Társaság elé, melyet az a 2003. február 17-én tartott munkaülésén elfogadott, s egyben határozatot hozott e javaslatnak – mint a héber *alefbét* hivatalos átírási rendszerének – az MTA elé terjesztéséről. A Társaság az elfogadott átírási rendszer használatát minden vonatkozó magyar publikáció szerzője számára ajánlják.

Az alábbiakban közöljük a Társaság által jóváhagyott javaslat rövidített szövegét.

2. A Magyar Hebraisztikai Társaság ajánlásának ismertetése

1. *Felvezetés.* A betűírású – de nem latin – nyelvek átírásánál, mint ezzel az *A Keleti nevek magyar helyesírása* (Budapest 1981) bevezetője is foglalkozik, két elv követhető.

1. Átbetűzés (*transzliteráció*): minden betűt külön latin (magyar) betűnek feleltetünk meg, hogy így az eredeti íráskép félreérthetetlenül visszaállítható legyen.
2. Ejtésből kiinduló átírás (*transzkripció*). Az MTA annak idején emellett döntött, beismerve, hogy régi szövegek értelmezésekor az ejtés szerinti átírás vitatható.

Javaslatunkban mindkét elv szerinti átírást készítettünk. A *transzliterációt* ajánlva a nyelvoktatásban használni, elsősorban a bibliai héberre, valamint tudományos publikációkban – amennyiben a szerző jónak látja. A *transzkripciót* pedig elsősorban modern héberre, illetve bibliográfiákhoz és könyvtári használatra.

[Tekintettel folyóiratunk jellegére, a továbbiakban csak az itt használandó *transzliterációs* rendszert ismertetjük.]

2. *A transzliterációs rendszer.* Ezen rendszer fő elvei a visszaírhatóság és magától értetődőség (magyarosság, egyszerűség). Mindkettő a használat és használhatóság minél szélesebb körét hivatott biztosítani. Amennyiben a két elv összeütközésbe került, akkor a visszaírhatóság javára csorbítottuk az utóbbit.

1. Visszaírhatóság. A rendszer arra törekszik, hogy a latin betűs alakból minél teljesebben visszaírható legyen a héber szókép. Ezért a kiejtés ellenében is ragaszkodtunk több, csak az írásképben megmutatkozó nyelvi jelenségnek az átírásban való megjelenítéséhez.
2. Magától értetődőség (magyarosság, egyszerűség). Ahol csak tehettük, a magyar karakterkészletből válogattunk, ettől idegen jelek, mellékjelek alkalmazását minimalizáltuk. (Ezzel az elterjedés technikai nehézségeit is csökkenteni igyekeztünk.)

A transzliteráció a tudományos (*szefárdi*) ejtést veszi alapul. Hangsúly-viszonyokat nem jelölünk.

א	’	ז	z	ע	‘
בּ	b	ח	h	פּ	p
ב	v	ט	t	פ ף	f
ג	g	י	j	צ ץ	c
גּ	g	כּ	k	ק	q
ד	d	כ ך	k	ר	r
דּ	d	ל	l	שׁ	s
ה	h	מ ם	m	שׂ	sz
הּ	h (szóvég)	נ ן	n	תּ	t
ו	w	ס	sz	ת	t

Magánhangzók:

a-típus:	hatéf patah:	ă	*i-típus:*	hireq:	i
	patah:	a		hireq gádól:	í
	qámec:	á	*o-típus:*	hatéf qámec:	ŏ
	וָ :	âw		qámec hatúf:	o
e-típus:	hatéf szegól:	ĕ		hólem:	o
	szegól:	e		hólem gádól:	ó
	céré:	é	*u-típus:*	qibbuc:	u
	szegól gádól:	ē		sureq:	ú
	céré gádól:	ê			

További jelölések:

— s^{e}wá mobile: ^{e}
— k^{e}tív – q^{e}ré' jelölése pl.: *hj'* [Q: *hú'*]
— a tetragram jelölése: *jhwh* vagy *JHWH*.
— A geminációt kettőzéssel jelöljük (beleértve *dáges forte euphonicum* is), pl:
nikkátév
mrdabbér
mab-llák 'esztér
— általánosan kisbetűket használunk
— végbetűket nem jelölünk külön formával
— központozást nem alkalmazunk, kivéve *szóf pászúq*: pont.
— makkéf jelölése egyszerű kötőjellel, pl.: *bêt-hammidrás*.
— a névelőket és a prepozíciókat egybeírjuk a rákövetkező szóval, pl.: *bassámajim*, *haggádól*.

3. ZÁRÓ MEGJEGYZÉS

Folyóiratunk, amely jelenleg az egyetlen magyar nyelvű szentírás-tudományi szakfolyóirat, elől kíván járni ezen újonnan, konszenzussal elfogadott rendszer egységes használatba kerülésének előmozdításában. Szerzőinket tehát – amennyiben közlésre szánt tanulmányaikban héber (arám, szír stb.) szavakat átírásban kívánnak közölni – jelen számunktól ezen ajánlások követésére kérjük.